

RADIO-PRIJEMNICI MOJA ZBIRKA KROZ POVIJEST

Koristim priliku predstaviti Vam vlastitu zbirku glazbenih automata i radio-prijemnika.

Budući da je zbirka obimna, ovdje bih Vam želio predstaviti zbirku od cca. 1200 komada radio-prijemnika, detektora i prateće opreme od čega 900 komada radio i tranzistorskih prijemnika. Ostatak zbirke čine televizori, magnetofoni, auto radio-prijemnici, teleprinteri, vojne radio-stanice, gramofoni, osciloskopi, testeri cijevi, instrumenti, pojačala, miksete i ostalo. Posjedujem 500 knjiga vezanih uz elektrotehniku, 15000 shematskih prikaza te 500 časopisa. Iz kolekcije rezervnih dijelova izdvojio bih radio-cijevi (oko 2500 kom.) u 600 različitih modela.

Radio-prijemnik Westinghouse, Aeriola sr. Receiver RF iz 1921. godine, s jednom cijevi - WD 11, najstariji je radio-prijemnik na ovim prostorima. Westinghouse je odlično surađivao s Nikolom Teslom, izumiteljem radio-prijemnika što je i dokazano na Vrhovnom sudu Amerike, 1947 godine. Tesla je najveći izumitelj i vizionar dvadesetog stoljeća, s oko 700 patenata.

Westinghouse Aeriola
1921.

Radio-prijemnik Kennedy V iz 1923. godine ima 3 cijevi (UV201A), a iz iste je godine i zvučnik Burndept, London, Ethovox 750.

Kennedy model V, 1923.

Ethovox 750, 1923.

Tih godina u Europi nastaju prve radio-postaje, a 1924. godine gosp. Kučera i suradnicu predali su zahtjev za osnivanje radio-kluba u Zagrebu. Dvije godine kasnije (1926.) Klub dobiva i dozvolu za rad, prije Beča i Budimpešte.

U to vrijeme, radio-prijemnik predstavljao je pravo bogatstvo, a naši ljudi nabavljali su i detektore. Jedan od takvih je i Kapsch, Austrija, Detektor, Empfänger 10003 iz 1925. godine. Interesantno je napomenuti da je glavni konstruktor u tvornici Kapsch bio ing. Josip Slišković.

Detektor Kapsch Empfänger 10003

Zagrebu se proizvodnja detektora vezala uz radionicu Paspas i sinovi koji su ih napravili nekoliko tisuća.

Detektor je za prijem koristio kristal pa su naši ljudi iz Zagreba odlazili u obližnji rudnik kristala i bavili se samo gradnjom detektora. Pri traženju najboljeg signala prijema, normalno je bilo penjanje po drveću i krovovima.

Prof.dr Božo Metzger je, kao pripravnik radio kod Paspas i sinova na izradi detektora. U zbirci imam jedan detektor-samogradnju prof. Metzgera.

Detektor-samogradnja prof.dr.B. Metzger

Nakon ekonomske krize 1929. godine, započinje nova era u izradi radio-prijemnika. Radio prijemnici spajaju se u istu kutiju sa zvučnicima te se dodatna pažnja posvećuje vanjskom izgledu. U to vrijeme nastaju radio-prijemnici oblika "katedrale" koji u tom obliku dominiraju do 1935. godine.

Clairwa (SAD)
1931-1932.

Crosle Radio 169 5C
1933.

RCA - 143
1934-1935.

Westinghouse 46
1933-1934.

His Master's Voice
1933.

Sparton 716X
1934.

Interesantan pomak u pogledu tehničkog rješenja učinila je firma Ingelen iz Austrije predstavljajući 1936. godine seriju Geographic 437, 537 i 837. Ta serija naknadno je još razrađena u 6-7 modela. Kod tih modela najinteresantnije je izvedena skala u obliku karte Europe gdje su naznačeni svi važniji gradovi i kod njihove pozicije zasvijetli lampica. Rješenje takve skale vezano je za bubanj koji je patentirao švedski kralj i predstavlja preteču današnjih diodnih reklama.

Geographic US 537W
1936/1937.

Geographic US 837W
1936/1937.

Tih godina usavršena je i proizvodnja električnih gramofona te započinje proces njihovog spajanja s radio-prijemnicima koji rezultiraju interesantnim modelima.

Crosley 145 (s gramofonom)
1934/1935.

Pilot Electric
1936/1937.

Kod nas u Zagrebu, oko 1940. godine započinje proizvodnja radio-prijemnika pod nazivom Pan radio Zagreb, čiji su vlasnici bili Bohiček, Vajc i Kosec. Znak Pan radio prethodno je koristio bečki proizvođač koji je propao oko 1936. Ing. Tadej u časopisu "Hrvatski krugoval" reklamirao je prodaju Pan radio prijemnika. Osobno sam vidio 7 modela Pan radio-prijemnika.

PAN RADIO ZAGREB

Nakon II. svjetskog rata, u rujnu 1947. godine započinje proizvodnja radio-prijemnika u pogonima Tesle u Beogradu, pod nazivom Kosmaj (meni poznato oko 10 modela), dok je dio proizvodnje organiziran i u Zagrebu i Ljubljani.

Kosmaj 47
1947.

Kosmaj 48
1948.

Kosmaj 49
1949.

Radio-industrija Zagreb (RIZ) započinje s proizvodnjom radio-prijemnika 1953/54. godinu i prvi proizvedeni nosio je ime Maksimir. Zbirku RIZ-a kompletirao sam svim cijevnim radio-prijemnicima, tranzistorima, kasetofonima i 15 gramofona.

Maksimir
1953-1954.

Jadran
1954.

Dubrava 55
1954.

RIZ EA 4200
1961.

Na području bivše Jugoslavije postojali su slijedeći proizvođači: Pupin Beograd, REK Kragujevac, EI Niš, Telekomunikacije Ljubljana, Erma Koper, Rafimus Murska Sobota, Rudi Čajavec Banja Luka, Gorenje Velenje, RIZ Elak Đurđevac.

Savica 56
Telekomunikacije Ljubljana
1956.

Koper 57
Erma Koper
1957.

Tango 57
Rafimus Murska Sobota
1957.

Kako bih realnije sagledao veličinu i vrijednost svoje zbirke, razgledao sam zbirke istog sadržaja u svim većim hrvatskim muzejima te došao do saznanja da je moja privatna zbirka kvalitetnija i brojnija čak i od muzejskih.

U Švicarskoj je osnovan i aktivno djeluje internetski portal Radiomuseum.org na kojem nas je učlanjeno, s aktivnim sudjelovanjem, oko 3500 kolekcionara iz cijelog svijeta i gdje je predstavljeno oko 350.000 primjeraka radio-prijemnika i drugih uređaja.

Ponosan sam na činjenicu da u svojoj kolekciji imam preko 200 komada radio-prijemnika koji ni kod jednog od tih kolekcionara nisu evidentirani kao postojeći te su kao takvi izuzetno vrijedni.

U Hrvatskoj postoji oko 100 kolekcionara radio-prijemnika, instrumenata i sličnih uređaja, što većih ili manjih. Koristim priliku da Vas zamolim za bolju suradnju i protok informacija između nas kolekcionara.

Pozdravljam Vas do slijedeće prilike kada ću pokušati predstaviti glazbene automate.

Zlatko Mumlek

Zagreb, 16.prosinca 2013.